

Звіт
за результатами дослідження
Дослідження потреб
Жовтень 2023

ЗМІСТ

Методологія	3
Ключові результати	8
Актуальні потреби громад. Думка місцевої влади	13
Актуальні потреби бенефіціарів	16
Деталізація потреб за видами	21
Опалення	21
Комунальні послуги	26
Оренда житла	27
Товари NFI	28
Відновлення житлової та соціальної інфраструктури	29
Доступ бенефіціарів до фінансових послуг	32

Методологія

Дослідження складається із 2 компонентів: опитування методом телефонного інтерв'ю бенефіціарів та проведення напівструктурованих інтерв'ю з ключовими інформантами (представниками влади територіальних громад).

Опитування бенефіціарів

Для опитування відібрані бенефіціари, які були зареєстровані на отримання допомоги у Карітас України у 2023 році і проживають у Донецькій, Запорізькій та Харківській областях.

Метод збору даних: телефонне інтерв'ю

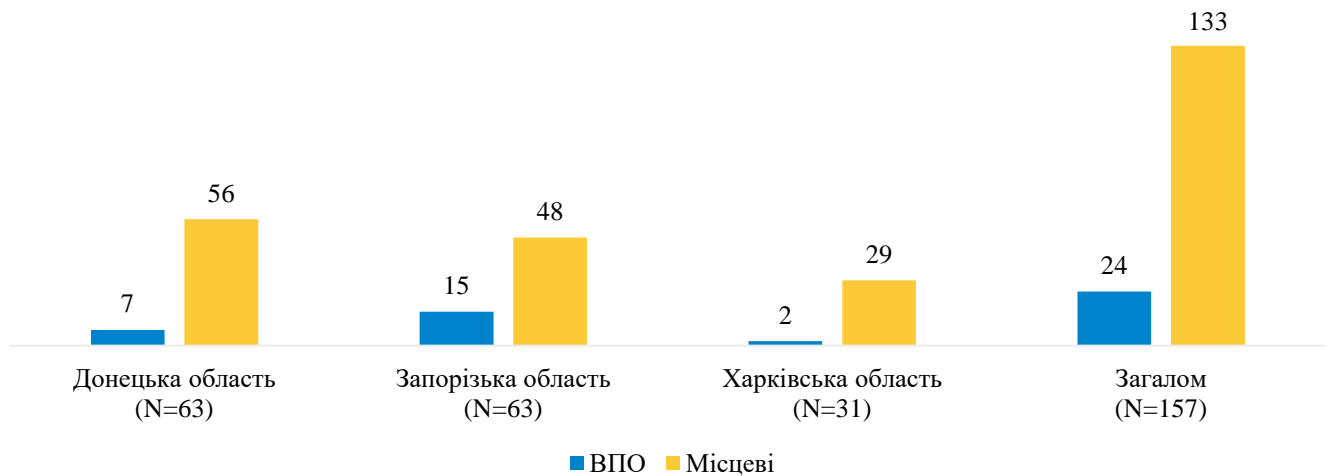
Обсяг вибірки: 157 осіб

Параметри квотування:

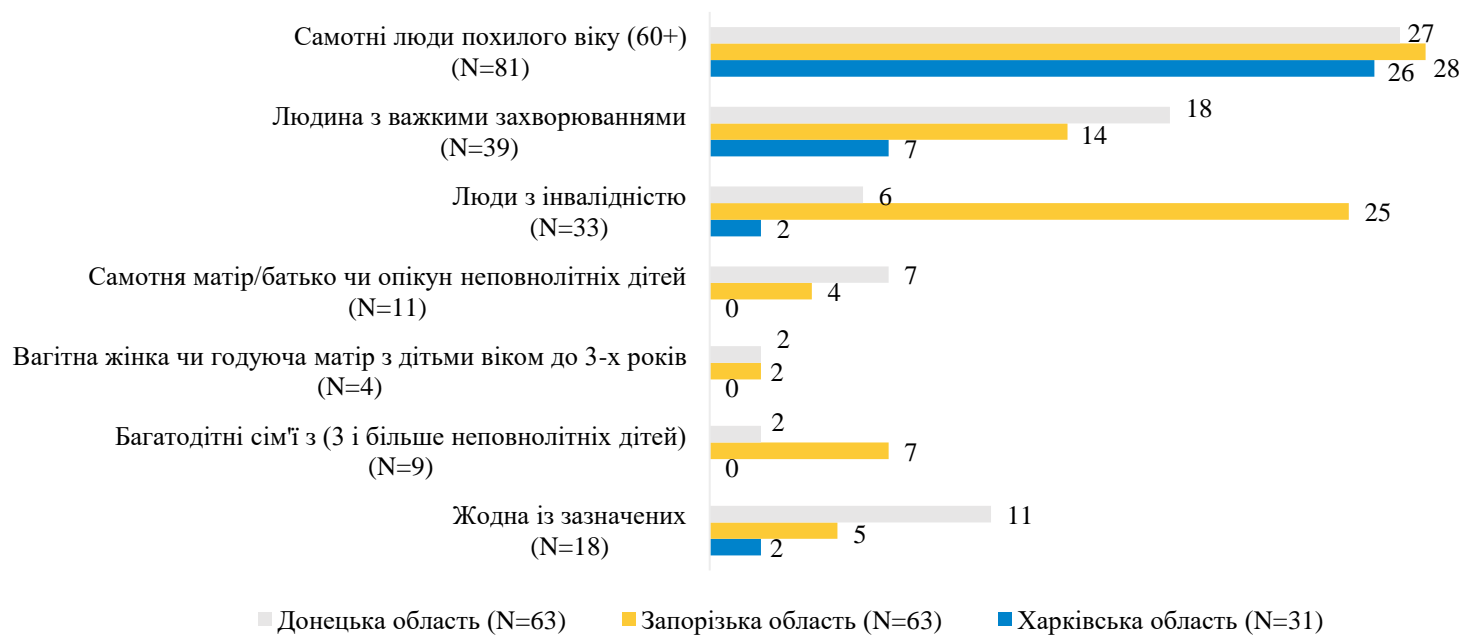
1. Факт отримання допомоги
2. Тип житла
3. Тип населеного пункту

Профіль опитаних

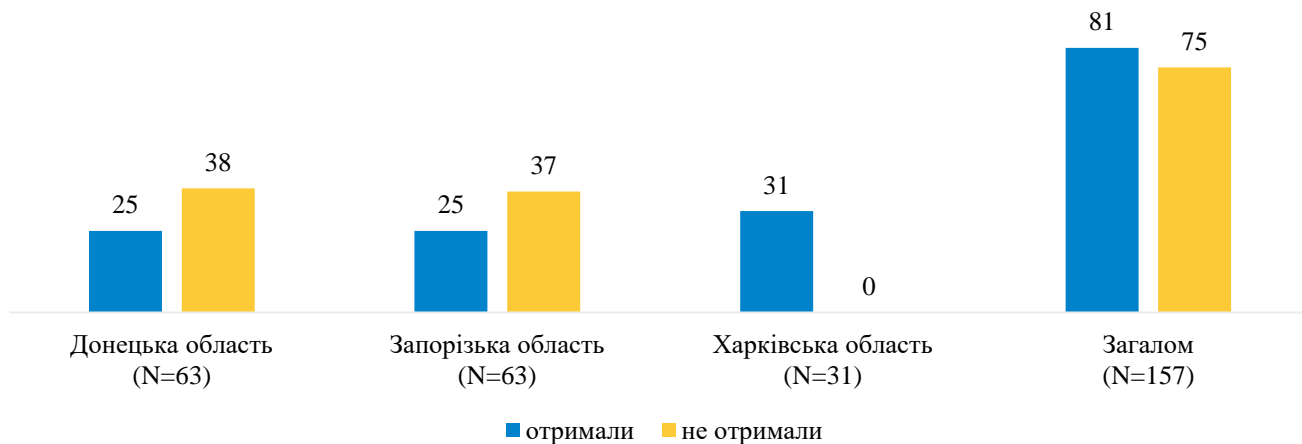
Статус (у частотах)

Категорія вразливості (у частотах)

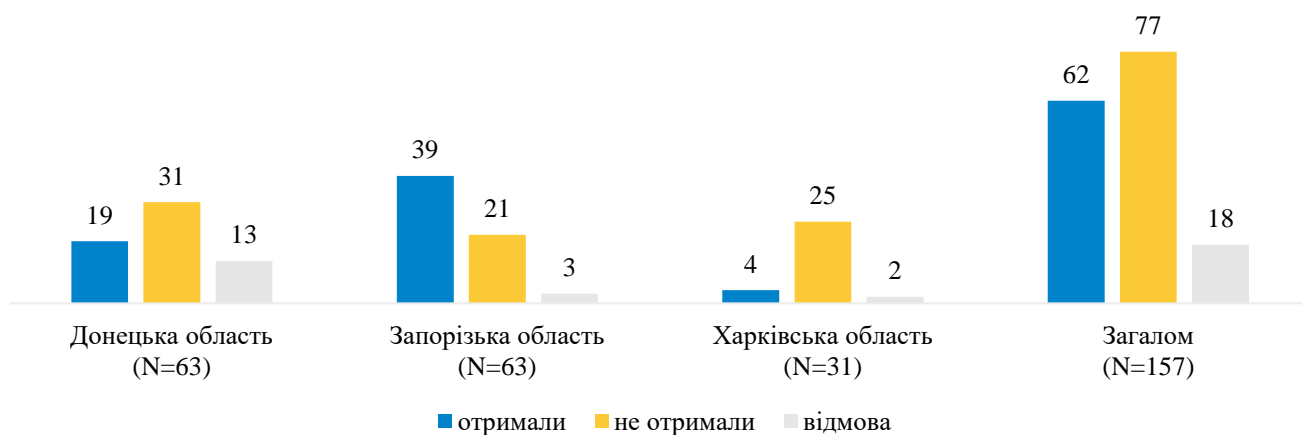

Факт отримання допомоги від Карітас України (у частотах)

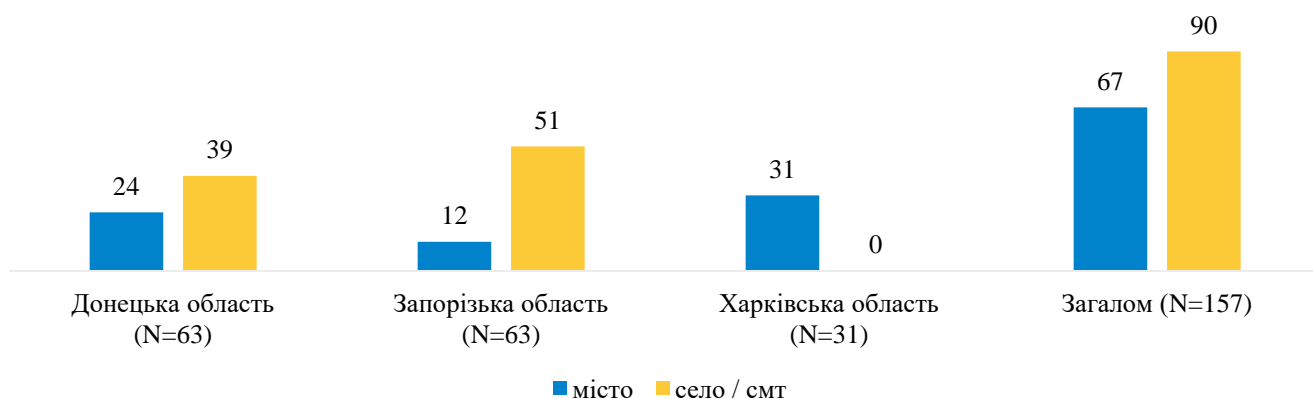

Дослідницький коментар: у дослідження не потрапили бенефіціари з Харківської області, які не отримували допомогу від Карітас України, оскільки в жодному з проєктів, які надають допомогу у вигляді ремонтів, наборів для ремонту, наборів NFI, опалення, гроші на оренду або гроші на комунальні послуги у реєстраційних базах немає такої категорії.

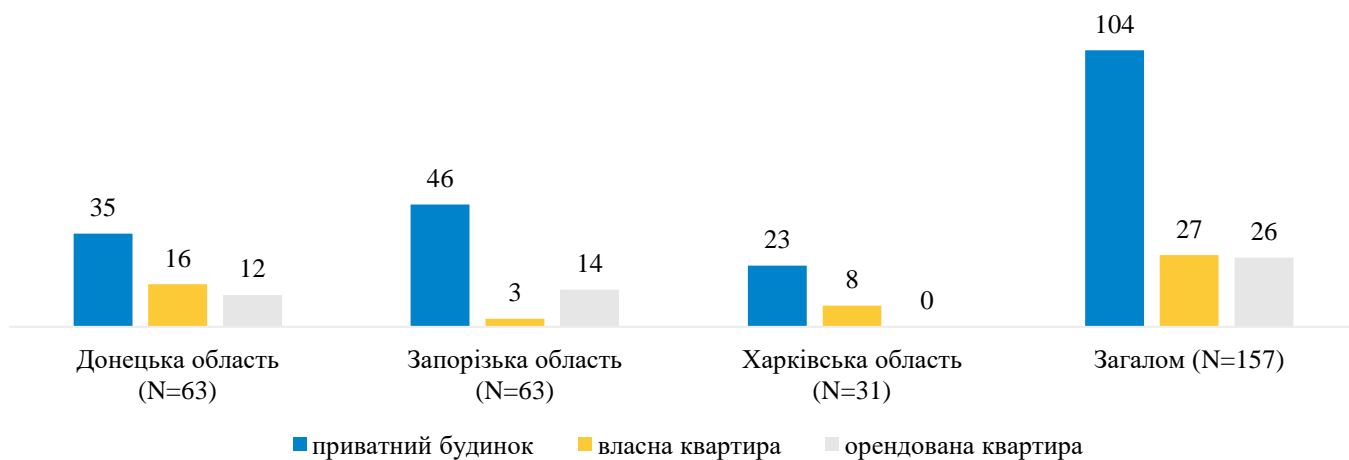
Факт отримання допомоги від громадських / благодійних організацій протягом останнього місяця (у частотах)

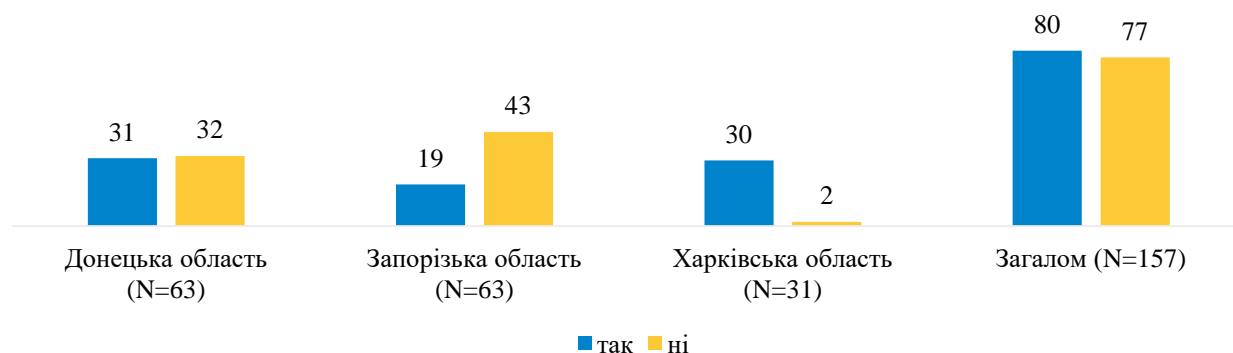
Місцевість проживання (у частотах)

Тип житла (у частотах)

Потреба в ремонті житла внаслідок бойових дій (у частотах)

Донецька область. Місце проживання (у частотах)

Громада	Кількість респондентів
Дружківська ТГ	2
Іллінівська ТГ	3
Костянтинівська ТГ	2
Краматорська ТГ	5
Курахівська ТГ	1
Лиманська ТГ	2
Миколаївська ТГ	2
Олександрівська ТГ	2
Покровська ТГ	12
Святогірська ТГ	1
Селидівська ТГ	17
Слов'янська ТГ	13
Торецька ТГ	1
Всього	63

Запорізька область. Місце проживання (у частотах)

Громада	Кількість респондентів
Воздвижівська ТГ	20
Гуляйпільська ТГ	11
Запорізька ТГ	12
Кушугумська ТГ	12
Матвіївська ТГ	1
Михайлівська ТГ	1
Михайло-Лукашівська ТГ	1
Степногірська ТГ	4
Широківська ТГ	1
Всього	63

Харківська область. Місце проживання (у частотах)

Громада	Кількість респондентів
Ізюмська ТГ	30
Харківська ТГ1	1
Всього	31

Глибинні інтерв'ю з ключовими інформантами

Обсяг вибірки: 6 інтерв'ю (по 2 у регіоні, 50% представники міських громад / 50% представники сільських громад).

Критерії включення інформантів у дослідження

1. Статус інформанта – особа, яка приймає рішення на рівні ТГ, займає керівні посади (заступник голови, начальник управління тощо)
2. Обізнаність в темі дослідження, супроводжують організації, які надають гуманітарну допомогу в громаді

Профіль ключових інформантів

Область	Громада	Тип ТГ	Посада інформанта
Донецька	Селидівська ТГ	міська	Начальник відділу по забезпеченню гуманітарною допомогою при міській раді
	Андріївська ТГ	сільська	Голова громади
Запорізька	Оріхівська ТГ	міська	Перший заступник начальника Оріхівської міської військової адміністрації
	Малинівська ТГ	сільська	Заступник начальника сільської військової адміністрації
Харківська	Старосалтівська ТГ	селищна	Начальник загального відділу Старосалтівської селищної ради
	Балаклійська ТГ	міська	Староста Балаклійського округу

Ключові результати

Актуальні потреби бенефіціарів. За результатами опитування, можна виділити **4 найбільш актуальних потреби:**

1. допомога на оплату комунальних послуг (52%);
2. опалювальні матеріали (51%);
3. ліки (48%);
4. ремонт (46%).

При цьому, у розрізі областей є відмінності як у пріоритетних видах допомоги, так і у мірі їх актуальності.

	1 місце	2 місце	3 місце
Донецька область	Комунальні послуги (62%)	Опалювальні матеріали (48%)	Ремонт (48%)
Запорізька область	Опалювальні матеріали (65%)	Ліки (51%)	Комунальні послуги (33%)
Харківська область	Ремонт (90%)	Комунальні послуги (68%)	Ліки (55%)

Бенефіціарам було запропоновано оцінити, що із переліку* їм буде **складно придбати / оплатити / отримати протягом наступного року. Рейтинг виглядає так:**

1. Опалювальні матеріали (51%)
2. Оплата комунальних послуг (50%)
3. Матеріали для ремонту та утеплення будинку (33%)

Доступність товарів / послуг так само різна у областях. Детальніше див. Мал. 2.

*Весь перелік: комунальні послуги (електроенергія, водопостачання, газопостачання тощо) / опалювальні матеріали (дрова, паливні брикети, вугілля тощо) / оренда житла / товари для сну (ковдри, подушки, постільна білизна тощо) / матеріали для ремонту та утеплення будинку.

На думку представників місцевої влади у цільових областях, **найбільше потребують підтримки такі категорії населення, як:**

- люди похилого віку (60+),
- люди з інвалідністю,
- малозабезпечені родини,
- багатодітні родини,
- родини з дітьми до 3 років,
- ВПО.

Разом з тим, **місцеве населення без категорії вразливості так само перебуває у складному становищі**, втім, за правилами більшості організацій / програм допомоги не може претендувати на підтримку.

Серед видів допомоги, які надаються у громадах ключових інформантів, не згадані опалювальні матеріали або гроші на них. В той же час, 6 з 6 ключових інформантів вказали на потребу мешканців громади в допомозі на опалення - у грошовій формі або у вигляді опалювальних матеріалів (дрова, вугілля, паливні брикети тощо).

Опалення. Опалювальні матеріали входять до топ-3 актуальних видів допомоги для 51% опитаних. Така сама частка респондентів (51%) вказали, що цей товар, за їх оцінку, буде важко придбати / оплатити протягом наступного року. Головними причинами обмеженого доступу до опалювальних матеріалів є брак грошей на придбання (90%), високі ціни (58%) та відсутність на місцевих ринках (13%). Детальніше див. Розділ Актуальні потреби бенефіціарів.

Основний вид опалювального матеріалу, який бенефіціари використовують для обігріву будинку, відрізняється у розрізі областей. Так, якщо у Донецькій і Запорізькій області більшість опитаних обігріває помешкання твердопаливними матеріалами, то на Харківщині – за рахунок електрики чи газу. Детальніше див. Мал. 4-5.

79% респондентів робить запаси опалювальних матеріалів з серпня по жовтень. Один раз на весь сезон закупають матеріали 52% опитаних, тоді як 40% доводиться поповнювати запаси щомісяця, а ще 8% - роблять покупку палива двічі за сезон.

Найменша середня сума витрат на опалення за сезон на Харківщині (11 550 грн), а найвища – на Донеччині (19 682 грн), тоді як середня вартість опалення взимку (за всім масивом) становить 16 217 грн, що у перерахунку на 1 місяць зимового сезону вартує 2 703 грн. Детальніше див. Табл. 4.

92% опитаних вважають, що у цьому сезоні вартість опалювального сезону підніметься.

76% бенефіціарів з Донецької області вказують на погіршення доступу до ринку опалювальних матеріалів із початком війни, тоді як у Запорізькій області частка тих, хто згоден із негативною динамікою у доступі до палива, становить 58%. Ситуація на Харківщині потребує більш детального вивчення, оскільки більшість опитаних не використовує твердопаливні матеріали як основне джерело обігріву.

Кожен шостий опитаний (16%) говорить про те, що він не зможе знайти постачальника опалювальних матеріалів у разі відсутності цих товарів на звичних ринках.

Переважна більшість респондентів спроможна придбати матеріали самостійно у разі надання фінансової підтримки на їх закупівлю, незалежно від області проживання. Втім, більшість бенефіціарів з Донеччини (58%) надали б перевагу допомозі на опалення у грошовій формі, а для жителів Запорізької області пріоритетна модальність – натуральна форма (56%).

Комунальні послуги. Допомога у відшкодуванні витрат на комунальні послуги входить у топ-3 актуальних види підтримки для 52% опитаних. При цьому, 50% бенефіціарів зазначили, що їм буде складно оплачувати комунальні послуги у наступному році. Основними причинами обмеженої доступності комунальних послуг називають брак грошей (82%), високі тарифи (60%) та наявні борги за комунальні послуги (19%). Детальніше див. **Розділ Актуальні потреби бенефіціарів.**

Середня вартість комунальних послуг (за всім масивом даних) влітку становить 1 072 грн, тоді як в зимовий сезон місячний чек зростає майже втричі і становить 3 016 грн.

Найбільші витрати на комунальні послуги, з поміж 3 областей, мають бенефіціари з Донеччини, а найменші – на Харківщині. Детальніше див. **Табл. 5.**

За весь минулий сезон середня вартість комунальних послуг становить 16 204 грн. При цьому, 94% бенефіціарів очікують підняття тарифів у наступному році.

Оренда житла. До переліку 3 найбільш нагальних потреб оренда житла входить для 10% опитаних. При цьому, значно актуальнішим цей запит є для бенефіціарів із Запорізької області – 21%.

Вартість оренди, за результатами опитування бенефіціарів, коливається від 1 000 грн до 10 000 грн, а середня вартість становить 4 254 грн. На ціну впливає багато факторів, які не охоплені даним дослідженням. Разом з тим, середня ціна оренди в Запорізькій області є вищою, аніж в Донецькій, що може бути пов'язано як зі специфікою населених пунктів / громад, бенефіціари з яких потрапили у дослідження, так і з кон'юнктурою ринку – адже Запоріжжя є приймаючою громадою, з високим попитом на житло.

Підняття цін на оренду в наступному році очікують 68% опитаних. Детальніше ознайомитись із вартістю оренди житла у розрізі областей можна у **Табл. 6.**

Товари NFI. Непродовольчі товари (товари для дому, в тому числі, ковдри, подушки, постільна білизна) входять до топ-3 актуальних потреб 17% бенефіціарів. У Запорізькій області попит на ці товари відчувається більш гостро – до переліку найбільш нагальних потреб їх віднесли 31% опитаних. При цьому, 15% респондентів зазначили, що протягом наступного року їм буде складно придбати / отримати товари для сну. Детальніше див. **Розділ Актуальні потреби бенефіціарів.**

Загалом, тією чи іншою мірою актуальними товари NFI є для 56% опитаних. Найбільшу потребу люди мають у теплих ковдрах (92%).

Відновлення житлової та соціальної інфраструктури. Під час інтерв'ю з ключовими інформантами були описані руйнування об'єктів соціальної інфраструктури громад, перелічені заклади, які потребують відновлення. Втім, думки щодо того, чи потрібно розпочинати відбудову до закінчення воєнних дій розділилися: 3 з 6 інформантів вважають це доцільним, 2 – ні, 1 – не може визначитись із оцінкою. Разом з тим, важливим моментом у процесі реновації є розуміння обсягу і вартості ремонтних робіт. Зі спілкування з представниками влади зрозуміло, що більшість закладів, які потребують відбудови, ще не пройшли експертну оцінку руйнувань та не мають проектно-кошторисної документації для проведення ремонтних робіт. Це може бути одним з напрямків допомоги і першим кроком у відбудові закладів соціальної інфраструктури.

Ремонт житла входить у топ-3 найбільш нагальні потреби 46% бенефіціарів. Актуальність ремонту не однакова для жителів різних областей. Так, для 90% опитаних з Харківщини ремонт входить до трьох пріоритетних видів допомоги. На Донеччині і Запоріжжі цей показник становить 48% і 24% відповідно.

33% опитаних вказують, що протягом наступного року їм буде складно придбати матеріали для ремонту і утеплення будинку. Основними причинами обмеженого доступу до цих товарів називають брак грошей (52%) та високі ціни (56%), а про недоступність будівельних матеріалів на місцевих ринках повідомили 6%.

Серед тих, хто потребує ремонту, пошкодження фундаменту мають 20%, пошкодження стін – 85%, пошкодження покрівлі – 75%, пошкодження підлоги – 26%. Одночасно пошкодження всіх конструкцій будівлі має кожен п'ятий бенефіціар (20% або 17 осіб; серед тих, хто потребує ремонту).

35% опитаних вже зареєструвалися у програмах підтримки, які надають допомогу на ремонт житла.

Для бенефіціарів із Запорізької та Харківської області пріоритетними форматами надання допомоги на ремонт є послуги – про це заявили 78% і 66%. Тоді як на Донеччині 41% виступає за грошову форму, 33% - за допомогу у вигляді послуг з ремонту, а для 26% опитаних немає суттєвої різниці яким чином буде надана ця допомога.

59% бенефіціарів не знають, чи працюють у їхньому населеному пункті / громаді ремонтні компанії / бригади. Це питання потребує додаткового аналізу у разі вибору грошової модальності надання допомоги на проведення ремонтних робіт.

Доступ бенефіціарів до фінансових послуг. 97% опитаних має доступ до банківського рахунку у фінансовій установі.

75% заявляє, що у громаді доступні функціонуючі банкомати з повним набором послуг, ще 17% вказує на те, що кількість функціонуючих банкоматів дуже обмежена, а 2% - говорить, що діючі банкомати є, але вони не можуть надавати свої звичайні послуги через конфлікт.

92% бенефіціарів не стикалися із проблемами доступу до коштів на своєму банківському рахунку, при цьому, статистично значущих відмінностей на рівні областей немає.

Актуальні потреби громад. Думка місцевої влади

На думку місцевої влади, ключовими викликами для громад Донеччини є забезпечення опалювальними матеріалами та коштами на відшкодування вартості комунальних послуг. Далі наведені прямі цитати інформантів для кращого розуміння ситуації на місцях.

«У нас в місті зареєстровано газопостачання. В зв'язку з бойовими діями воно припинилося ще в минулому році, немає зараз і точно не буде в наступному. Тобто, в нас проблема опалення. Більшість будинків, навіть в приватному секторі вже були перейшли на газ, а зараз налаштовуються на пічне опалення або електричне. Тому в нас є проблема з вугіллям, брикетами, пелетами, дровами, все що пов'язане з опаленням або компенсація витрат на електропостачання. Багатоповерхові будинки перейшли на електроопалення. Це дорого для населення, крім того, проводка не витримує навантаження, є перебої з постачанням електроенергії» (ГІ з ключовими інформантами 1, Донецька область)

«Найголовніше -паливні матеріали, щоб люди могли перезимувати; енергопостачання (трапляються часто поломки на лінії електромереж), забезпечення населення гігієною.» (ГІ з ключовими інформантами 2, Донецька область)

Запорізький регіон має змішані потреби – актуальна і гуманітарна підтримка населення, і допомога у ремонті житла та забезпеченні опалювальними матеріалами.

«Грошові гранти, місцеві залишилися без роботи, опалювальні матеріали (брикети, дрова). В наступному році буде актуально продуктові набори, гігієнічні набори, набори для ремонту. та ремонти(в разі відсунення бойових дій на відстань 30 км і більше), опалення, фінансова підтримка місцевих, ремонти, продукти та гігієна» (ГІ з ключовими інформантами 3, Запорізька область)

«Опалювальні матеріали, продуктові набори, набори для ремонту, питна вода, ремонтні роботи (в разі відсунення лінії бойових дій на 30 і більше кілометрів)» (ГІ з ключовими інформантами 4, Запорізька область)

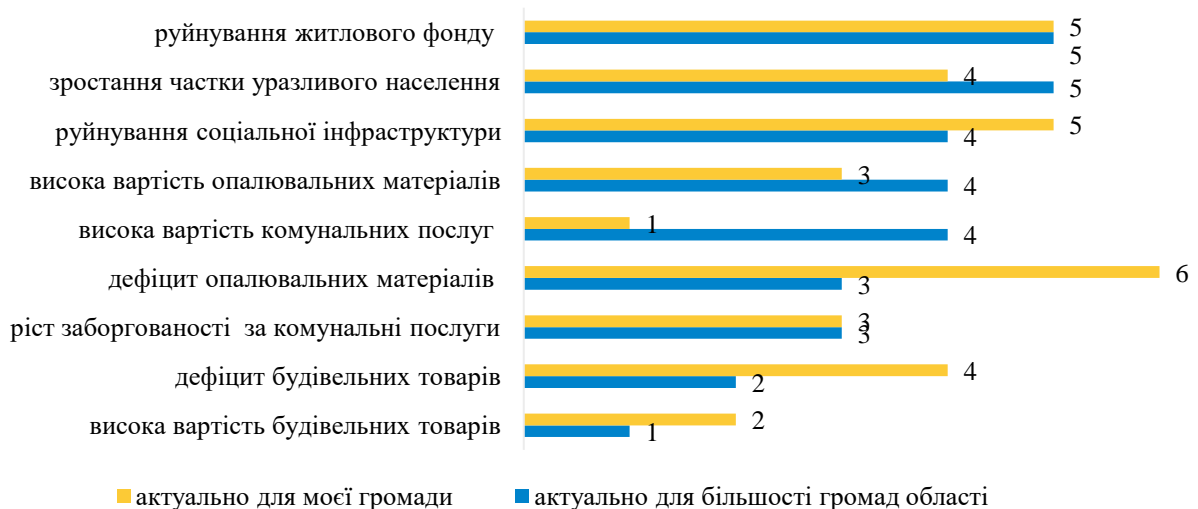
Представники місцевої влади на Харківщині вважають найбільш актуальним викликом зруйновану житлу та критичну інфраструктуру.

« У нас було зруйновано внаслідок російської агресії майже 80% житлового фонду, критична інфраструктура - це водоканал, водопостачання, водовідведення, газопостачання в нижній частині зараз відсутнє.» (ГІ з ключовими інформантами 5, Харківська область)

«Найбільшим викликом для нас зараз є пошкоджені будинки, житлові багатоповерхівки» (ГІ з ключовими інформантами 6, Харківська область)

Спільними викликами для більшості громад цільового регіону є руйнування житлового фонду, руйнування соціальної інфраструктури, зростання частки вразливого населення і дефіцит опалювальних матеріалів.

Мал.1. Відповідь ключових інформантів на питання: «Які з перелічених викликів є актуальними для вашої громади зараз?» / «А які з перелічених викликів актуальні для більшості громад вашої області?» (у частотах)

Категорії населення, які найбільше потребують підтримки, на думку ключових інформантів, це:

- люди похилого віку (60+),
- люди з інвалідністю,
- малозабезпечені родини,
- багатодітні родини,
- родини з дітьми до 3 років,
- ВПО.

При цьому, важливим зауваженням є те, що для цих категорій принаймні частково потреби вже покриваються за рахунок допомоги від організацій, тоді як місцеве населення без категорій вразливості також потребують підтримки. Зокрема, у **цільових регіонах працюють такі організації:**

Донецчина: ГО «Проліска» (будівельні матеріали), допомога від ООН (матраци, подушки), Червоний Хрест (Пункти Незламності), БО «Хатіко» (продуктові набори), Всесвітня продовольча програма (продукти), БО «ADRA Ukraine» (продукти), ЮНІСЕФ (ковдри), БФ Карітас (продукти і гігієна), БФ Едуард Мкртчян (вода).

Запорізька область: БО «100% Життя» (продуктові набори, гігієнічні набори), Червоний Хрест (набори продуктові, гігієну, воду питну), MOM (продуктові набори, гігієна), БФ «Пролісок» (набори для ремонту, набори NFI), БФ Карітас (набори для ремонту), БО «Світ Україна Пологи» (питна вода), Лікарі без кордонів (лікарські засоби).

Харківська область: New A (ремонти)

Серед видів допомоги, які надаються у громадах ключових інформантів, не згадані опалювальні матеріали або гроші на них. В той же час, 6 з 6 ключових інформантів вказали на потребу мешканців громади в допомозі на опалення - у грошовій формі або у вигляді опалювальних матеріалів (дрова, вугілля, паливні брикети тощо).

Табл. 1. Оцінка місцевою владою актуальності кожного виду допомоги для громади

	Селівська ТГ, Донецька область	Андріївська ТГ, Донецька область	Оріхівська ТГ, Запорізька область	Малинівська ТГ, Запорізька область	Старосалтівська ТГ, Харківська область	Балаклійська ТГ, Харківська область	Кількість громад, для яких актуальна
допомога у вигляді ремонтів (відновлення) соціальних об'єктів	++	--	-	++	++	++	4
допомога у грошовій формі або у вигляді послуг з ремонтів житла для постраждалого населення	++	--	-	++	++	-	3
допомога населенню у вигляді наборів для ремонту або ваучерів на будівельні товари для екстреного реагування і консервації житла після обстрілів	+	--	++	++	--	--	3
допомога у грошовій формі на оплату комунальних послуг населенню	++	+	--	++	++	++	5
допомога у грошовій формі на оренду житла населенню	++	--	--	++	-	-	2
допомога у грошовій формі або у вигляді опалювальних матеріалів (дрова, вугілля, паливні брикети тощо)	++	++	++	++	++	++	6
допомога у вигляді наборів для сну (ковдра, подушка, постільна білизна)	+	+	--	++	+	++	5

Умовні позначення

- ++ дуже актуально
- + скоріше, актуально
- скоріше, не актуально
- зовсім не актуально

Табл. 2. Оцінка місцевою владою пріоритетних модальностей для отримання допомоги

Громада	Товари для ремонту – екстрене реагування з метою консервації житла	Опалювальні матеріали (дрова, вугілля, паливні брикети)	Набори для сну (ковдра, подушка, постільна білизна)
Селидівська ТГ, Донецька область	Гроші (готівкою або на картку)	Без різниці	Не актуально
Андріївська ТГ, Донецька область	Не актуально	Гроші (готівкою або на картку)	Натуральна форма
Оріхівська ТГ, Запорізька область	Натуральна форма	Натуральна форма	Не актуально
Малинівська ТГ, Запорізька область	Натуральна форма	Гроші (готівкою або на картку)	Натуральна форма
Старосалтівська ТГ, Харківська область	Не актуально	Натуральна форма	Натуральна форма
Балаклійська ТГ, Харківська область	Не актуально	Натуральна форма	Натуральна форма

Пріоритетність модальності залежить як від конкретного виду допомоги, так і від побажань / можливостей / обмежень кожної окремої громади.

Актуальні потреби бенефіціарів

За результатами опитування бенефіціарів, можна виділити 4 найбільш актуальних потреби:

1. допомога на оплату комунальних послуг (52%);
2. опалювальні матеріали (51%);
3. ліки (48%);
4. ремонт (46%).

При цьому, у розрізі областей є відмінності як у пріоритетних видах допомоги, так і у мірі їх актуальності. Так, бенефіціари з Донеччини на першому місці серед інших потреб називають комунальні послуги (62%), жителі Запорізького регіону – опалювальні матеріали (65%), а мешканці Харківщини – ремонти (90%). Детальніше див. **Табл. 3.**

Табл. 3. Відповідь на питання: «Які 3 найбільші потреби вашого домогосподарства?» у розрізі областей (у %, можливо декілька варіантів відповіді)

	Донецька область (N=63)	Запорізька область (N=63)	Харківська область (N=31)	За масивом (N=157)
Комунальні послуги	62	33	68	52
Опалювальні матеріали	48	65	29	51
Ремонт	48	24	90	46
Ліки	43	51	55	48
Базова гігієна	33	10	6	18
Медичні послуги	24	11	26	19
Непродовольчі товари (товари для дому, в тому числі, ковдри, подушки, постільна білизна)	11	31	0	17
Продукти харчування	10	13	16	12
Оренда житла	5	21	0	10
Одяг та взуття	3	21	0	10
Простір дружній до дитини	2	0	0	1
Навчання	0	3	0	1

Рейтинг товарів / послуг, які буде складно придбати або оплатити опитаним (відповідь на питання: «Що з запропонованого переліку, на вашу думку, вам буде складно придбати / оплатити / отримати протягом наступного року?», (N=157), у %, можливо декілька варіантів відповіді)

1. Опалювальні матеріали (51%);
2. Оплата комунальних послуг (50%);
3. Матеріали для ремонту та утеплення будинку (33%);
4. Товари для сну (15%);
5. Оплата орендованої квартири (10%).

Бенефіціари зазначали від 1 до 4 важкодоступних для них товарів / послуг із запропонованого списку, а середньостатистична кількість названих потреб – 1,6.

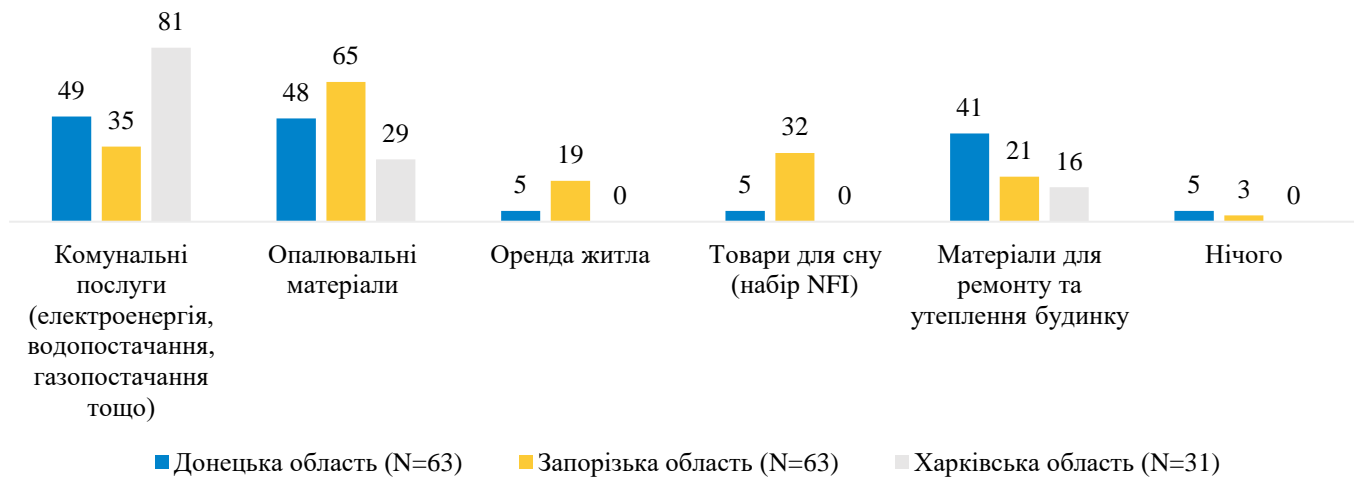
Передумови актуальності потреб (відповідь на питання: «Чому вам буде складно отримувати визначені вами товари / послуги протягом наступного року?», (N=157), у %, серед тих, хто обрав відповідний варіант відповіді, можливо декілька варіантів відповіді)

Важкодоступні товари / послуги	Причини обмеженого / важкого доступу
Опалювальні матеріали (N=80)	1. брак грошей на придбання (90%) 2. високі ціни (58%) 3. відсутність на місцевих ринках* (13%)
Оплата комунальних послуг (N=78)	1. не вистачає коштів на оплату комунальних послуг (82%) 2. високі тарифи (60%) 3. наявність боргів за оплату комунальних послуг (19%).
Матеріали для ремонту та утеплення будинку (N=52)	1. брак грошей на придбання (52%) 2. високі ціни (56%) 3. відсутність на місцевих ринках** (6%)
Товари для сну (N=23)	1. брак грошей на придбання (96%) 2. високі ціни (13%)
Оплата орендованої квартири (N=15)	1. брак грошей на оренду житла (67%) 2. високі ціни (53%)

*Про відсутність опалювальних матеріалів на місцевих ринках говорять бенефіціари, які проживають у Запорізькій області.

**Про відсутність матеріалів для ремонту і утеплення будинку на місцевих ринках говорять бенефіціари із Запорізької області (Гуляйпільська ТГ, Пологівський р-н) і Донецької області (Іллінівська ТГ, Краматорський р-н).

Мал. 2. Відповідь на питання: «Що з запропонованого переліку, на вашу думку, вам буде складно придбати / оплатити / отримати протягом наступного року?» у розрізі областей (N=157, у %, можливо декілька варіантів відповіді)

У розрізі областей важкодоступні товари / послуги для опитаних дещо відмінні. Так, для бенефіціарів у **Донецькій області найбільш затребуваними є такі види допомоги, як:**

1. гроші на оплату комунальних послуг (49%);
2. опалювальні матеріали (48%);
3. матеріали для ремонту для ремонту та утеплення будинку (41%).

У Запорізькій області:

1. опалювальні матеріали (65%);
2. гроші на комунальні послуги (35%);
3. товари для сну (32%).

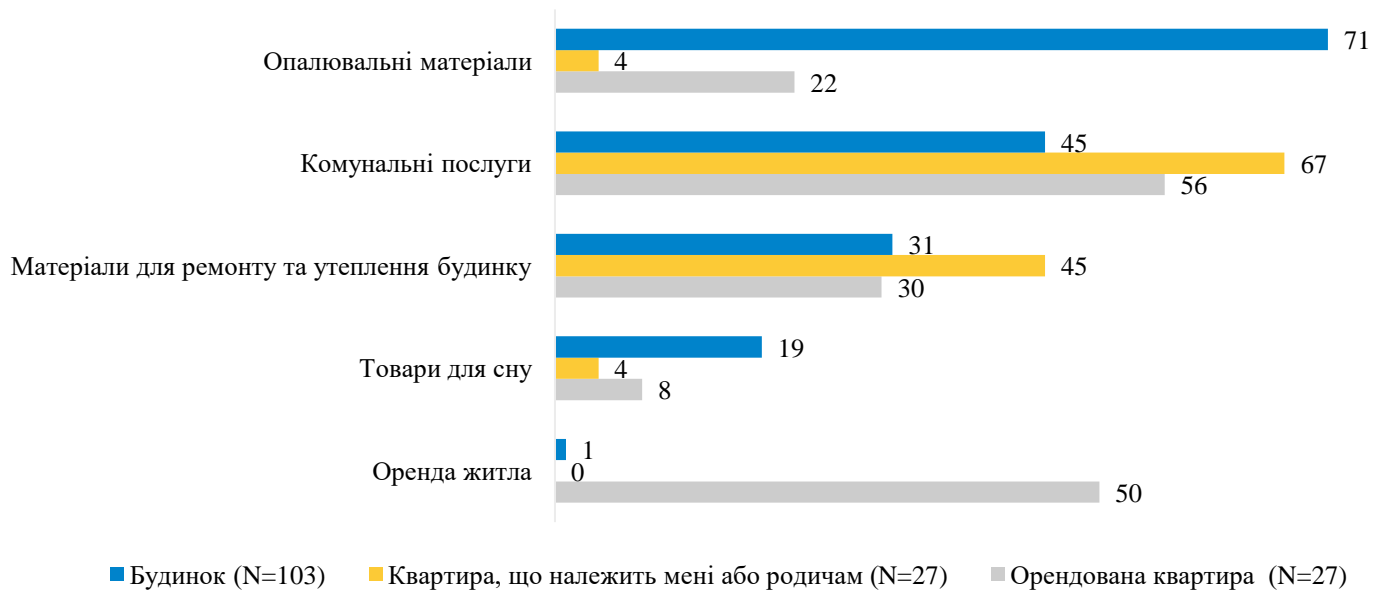
На Харківщині:

1. гроші на комунальні послуги (81%);
2. опалювальні матеріали (29%);
3. матеріали для ремонту для ремонту та утеплення будинку (16%).

Важливо зазначити, що для мешканців Харківської області актуальна допомога у ремонті житла, але самі по собі матеріали для ремонту та утеплення будинку не є лідером у переліку важкодоступних товарів. Це може свідчити як про доступність товарів на місцевих ринках, так і про неактуальність допомоги у форматі надання будівельних матеріалів. Тобто, для задоволення потреби у ремонті мають бути надані саме послуги з ремонту.

На види потреб бенефіціарів більшою мірою впливає тип житла (приватний будинок чи квартира у багатоквартирному будинку), у якому вони мешкають, аніж тип населеного пункту у якому проживають (місто/ село).

Мал. 3. Відповідь на питання: «Що з запропонованого переліку, на вашу думку, вам буде складно придбати / оплатити / отримати протягом наступного року?» у розрізі типу житла (N=157, у %, можливо декілька варіантів відповіді)

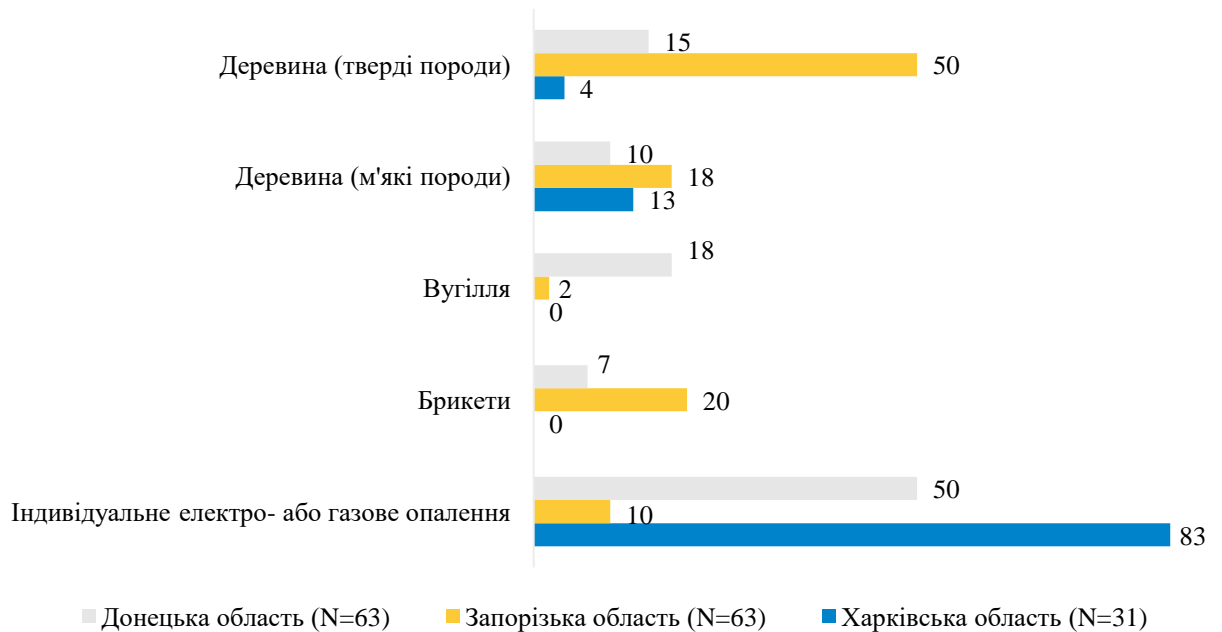

Деталізація потреб за видами

Опалення

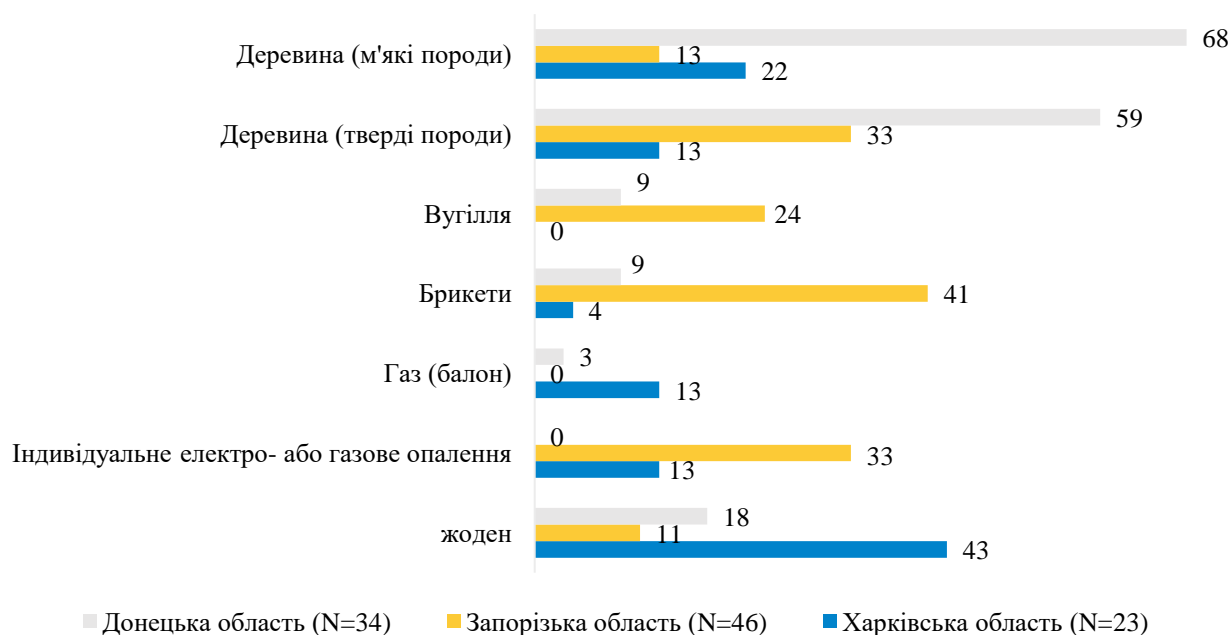
Дослідницький коментар: даний блок питань ставився тільки бенефіціарам, які проживають у приватних будинках (N=103).

Мал. 4. Відповідь на питання: «Який ОСНОВНИЙ тип опалення ви зазвичай використовуєте взимку?» у розрізі областей (N=103, у %)

Самостійно визначити потрібний обсяг / вагу матеріалів для опалення можуть 80% опитаних, а оцінити якість самотужки спроможні 71% бенефіціарів.

Мал. 5. Відповідь на питання: «Який ДОДАТКОВИЙ тип опалення ви зазвичай використовуєте взимку?» у розрізі областей (N=103, у %, можливо декілька варіантів відповіді)

Про потребу у додаткових приладах для опалення житла заявляє 15% опитаних, статистично значущої різниці на рівні областей немає.

80% опитаних із початком повномасштабної війни не змінювали основний тип опалювальних матеріалів, тоді як кожен п'ятий бенефіціар (20%) був вимушений його змінити. Найбільша частка опитаних, які змінили основний тип опалення проживають у Запорізькій області (12 з 20 респондентів).

У розрізі видів опалення, довелося відмовитись від таких матеріалів / джерел:

- деревина (м'які породи) – раніше використовували як основний вид палива 12 з 20 опитаних;
- централізоване електро- або газове опалення (6 з 20);
- брикети (1)
- вугілля (1).

На момент опитування (початок жовтня), 48% бенефіціарів вже почали запасатися опалювальними матеріалами (N=61, серед тих, хто використовує деревину / брикети / вугілля). При цьому, пік формування запасів припадає на серпень-жовтень – 79% опитаних купує матеріали для обігріву саме у цей період.

Мал. 6. Відповідь на питання: «Як часто ви купуєте паливо взимку?» (N=61, лише серед тих, хто використовує деревину / вугілля / брикети, у %)

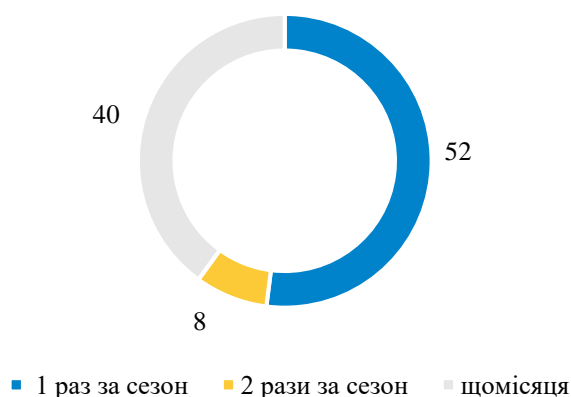

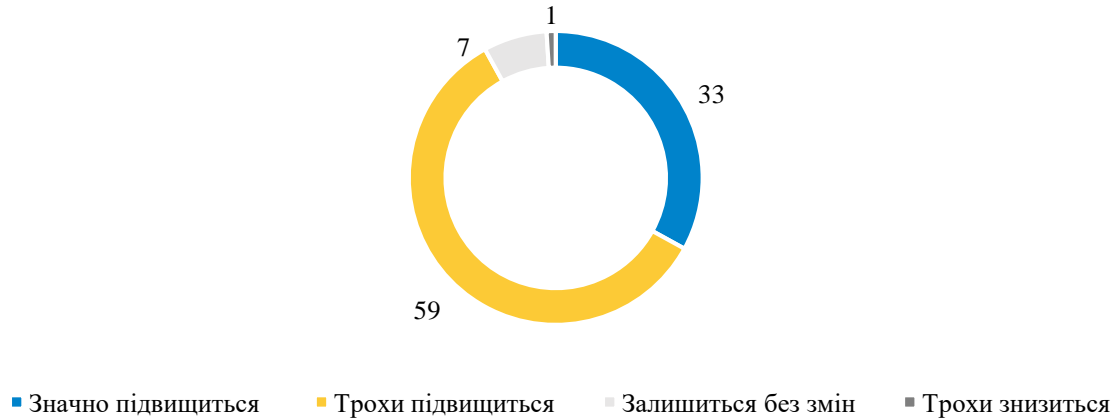
Табл. 4. Сума витрат на опалення за попередній сезон у розрізі областей (на основі відповідей на питання: Яку суму ви витратили на закупівлю опалювальних матеріалів або опалення будинку за попередній опалювальний сезон?)»)

	Мінімум, грн	Середнє, грн	Максимум, грн	Середньомісячні витрати*, грн
Донецька область (N=34)	8 000	19 682	40 000	3 280
Запорізька область (N=46)	9 000	15 761	30 000	2 627
Харківська область (N=23)	6 000	11 550	20 000	1 925
За всім масивом (N=103)	6 000	16 217	40 000	2 703

*Розраховано по середній вартості опалювального сезону для тривалості у 6 місяців.

92% опитаних вважають, що у цьому сезоні вартість опалювального сезону підніметься.

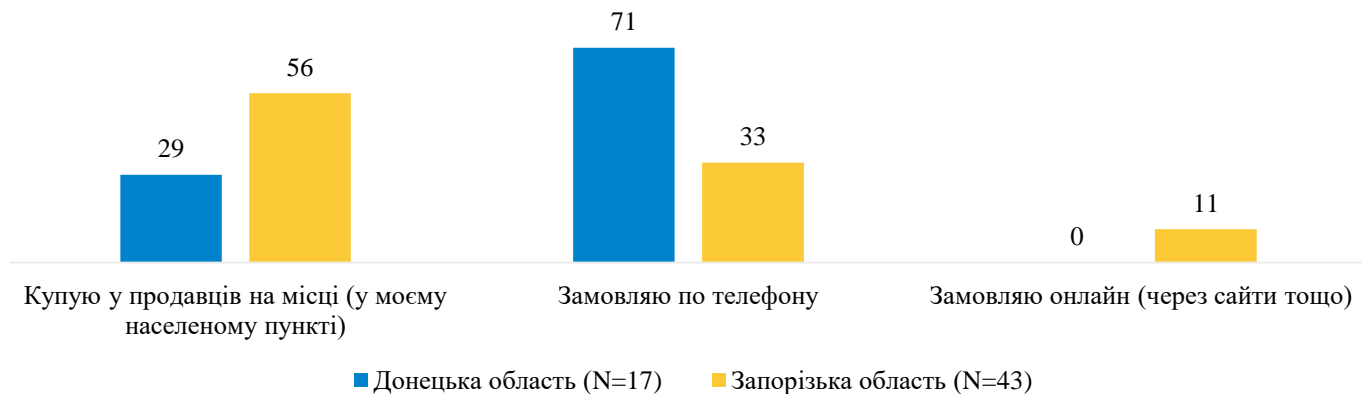
Мал. 7. Відповідь на питання: «На вашу думку, як зміниться вартість опалювальних матеріалів / опалення будинку на наступний опалювальний сезон (2023-2024 років) у порівнянні з попереднім?» (N=103, лише серед тих, хто мешкає у приватному будинку, у %)

88% бенефіціарів розраховуються за опалення готівкою, а 12% - безготівково. При цьому, суттєвих відмінностей на рівні областей немає.

Мешканцям Донецької області, зазвичай, доводиться замовляти опалювальні матеріали по телефону (71%), бенефіціари із Запорізької області переважно купують паливо на місці (56%), у межах свого населеного пункту. Практики купівлі опалювальних матеріалів на Харківщині потребують додаткового вивчення, оскільки в рамках даного дослідження більшість бенефіціарів опалює будинки без використання твердопаливних котлів і печей, тому категорія покупців палива не наповнена (N=3) і не дозволяє відстежити тенденції.

Мал. 8. Відповідь на питання: «Зазвичай, як ви купуєте опалювальні матеріали?» у розрізі областей (N=61, лише серед тих, хто купує деревину / брикети / вугілля, у %)

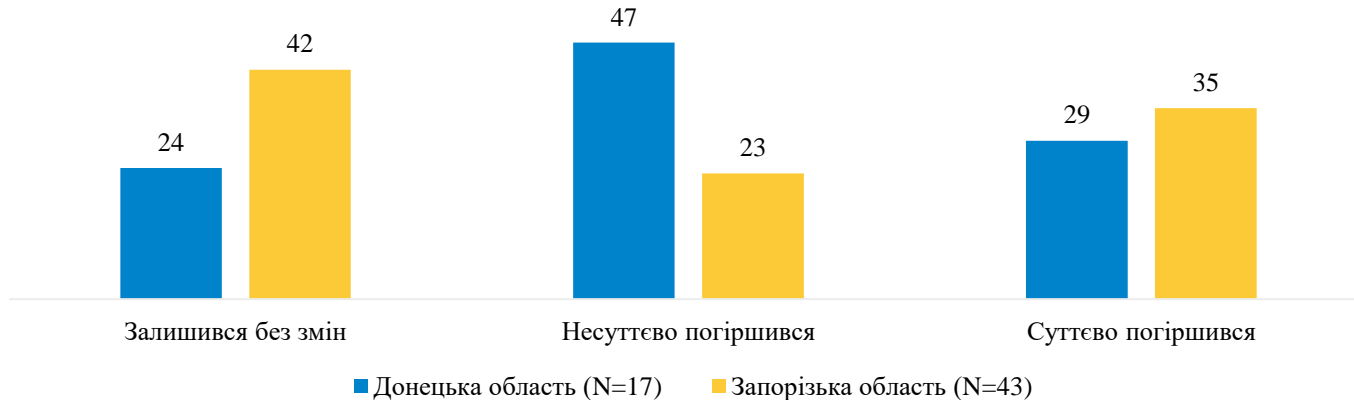

97% опитаних купує опалювальні матеріали із доставкою додому.

76% бенефіціарів з Донецької області вказують на погіршення доступу до ринку опалювальних матеріалів із початком війни, тоді як у Запорізькій області частка тих, хто згоден із негативною динамікою у доступі до палива, становить 58%.

Про суттєві складнощі у закупівлях опалювальних матеріалів минулого сезону повідомили 2 респонденти із Гуляйпільської ТГ Пологи́вського району Запорізької області. Одному з них бракувало коштів на придбання палива, а другий не міг знайти постачальників.

Мал. 9. Відповідь на питання: «На вашу думку, як змінився доступ до ринку опалювальних матеріалів з початком повномасштабного вторгнення?» у розрізі областей (N=61, лише серед тих, хто купує деревину / брикети / вугілля, у %)

Кожен шостий опитаний (16%) говорить про те, що він не зможе знайти постачальника опалювальних матеріалів у разі відсутності цих товарів на звичних ринках. У Донецькій області про це кажуть жителі Костянтинівської ТГ Краматорського району і Покровської ТГ Покровського району, а у Запорізькій – мешканці Воздвижівської та Гуляйпільської ТГ Пологи́вського району, а також бенефіціари із Степногірської ТГ Василівського району.

Придбати паливні матеріали самостійно у разі надання фінансової допомоги для їх закупівлі зможуть 94% бенефіціарів із Донецької області (N=17) та 86% опитаних із Запорізької області (N=43). На Харківщині 3 з 3 респондентів, які відповіли на це питання, спроможні купити паливо самостійно у разі фінансової підтримки.

Більшість бенефіціарів з Донеччини (58%) надали б перевагу допомозі на опалення у грошовій формі, а для жителів Запорізької області пріоритетна модальність – натуральна форма (56%).

Перевагами грошової форми, на думку опитаних, є:

- можливість самому обрати види та обсяг матеріалів у відповідності до власних потреб;
- можливість купити товари хорошої якості / у перевірених постачальників;
- зручність в умовах доставки – самостійно обираєш коли замовити, маєш час підготувати місце у дворі тощо.

Перевагами натуральної форми вважають:

- гарантія наявності товару – точно привезуть у визначеній кількості, що важливо в умовах дефіциту і росту цін;
- зручність – не потрібно самому шукати товари і варіанти їх доставки;
- хороше рішення для місцевості із поганим доступом до ринків.

Комунальні послуги

Дослідницький коментар: даний блок питань ставився бенефіціарам, які проживають у багатоквартирних будинках (N=45).

96% опитаних оплачує комунальні послуги щомісяця, 4 % - 1 раз на 2 місяці. Більшість бенефіціарів (58%) очікує несуттєвого підняття тарифів на комунальні послуги в наступному році – на їх думку, вартість трохи підвищиться, тоді як третина респондентів (36%) очікує значного подорожчання комунальних послуг, решта ж (7%) впевнені у відсутності будь-яких змін у ціні.

Табл. 5. Витрати на комунальні послуги у розрізі областей (на основі відповідей на питання: «Скільки в середньому ви витрачаєте на місяць на комунальні послуги влітку/ взимку / загалом за весь попередній опалювальний сезон?»)

	Донецька область (N=22)	Запорізька область (N=17)	Харківська область (N=6)	За всім масивом (N=45)
влітку				
мінімум, грн	300	500	400	300
середнє, грн	1 095	1 188	659	1 072
максимум, грн	3 500	2 000	1 000	2 000
взимку				
мінімум, грн	1 500	1 200	1 000	1 000
середнє, грн	3 270	2 853	2 550	3 016
максимум, грн	5 000	5 000	3 600	5 000
загалом за попередній опалювальний сезон				
мінімум, грн	10 000	7 000	4 990	4 990
середнє, грн	21 340	11 600	11 397	16 204
максимум, грн	32 000	15 000	17 465	32 000

Оренда житла

Дослідницький коментар: цей блок питань ставився лише тим, хто проживає в орендованій квартирі (N=28).

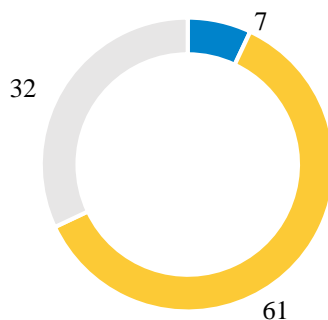
96% опитаних оплачує оренду житла щомісяця, а 4% - мешкає безоплатно, сплачуючи тільки комунальні послуги.

Табл. 6. Вартість оренди житла у розрізі областей (на основі відповідей на питання: Яку суму ви витратили на закупівлю опалювальних матеріалів або опалення будинку за попередній опалювальний сезон?»))

	Мінімум, грн	Середнє, грн	Максимум, грн
Донецька область (N=13)	1 000	3 800	9 000
Запорізька область (N=14)	3 000	5 035	10 000
Харківська область*(N=1)	-	-	-
За всім масивом (N=28)	1 000	4 254	10 000

*Харківська область представлена 1 бенефіціаром, тому подавати дані у категоріях мінімум / середнє / максимум не коректно. Вартість оренди, яку сплачує респондент з Харківщини – 1500 грн.

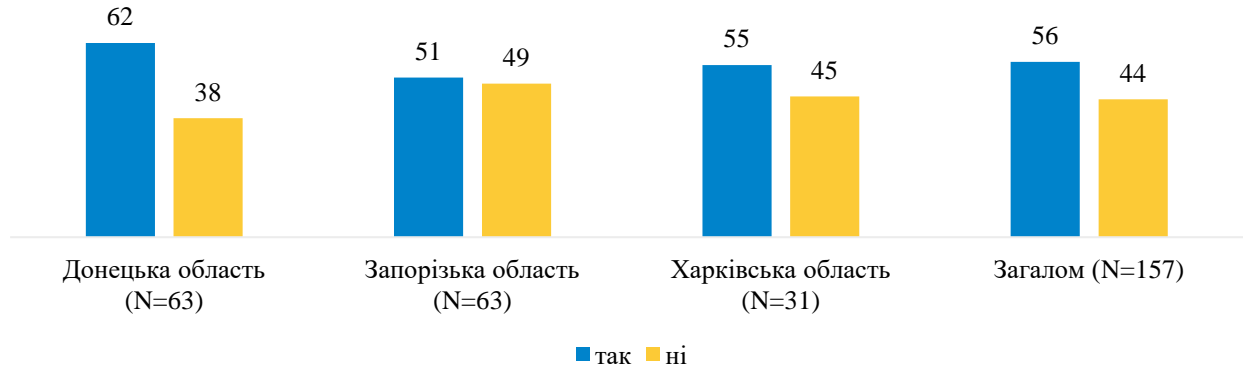
Мал. 10. Відповідь на питання: «На вашу думку, як зміниться вартість оренди квартири у наступному році у порівнянні із 2023 роком?» (N=28, лише серед тих, хто мешкає у орендованій квартирі, у %)

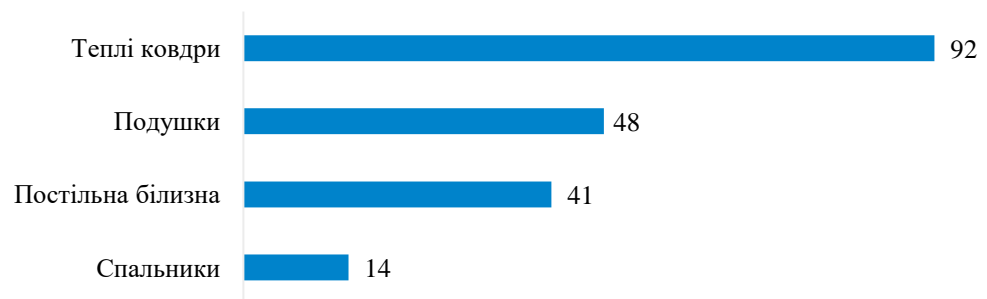
■ Значно підвищиться ■ Трохи підвищиться ■ Залишиться без змін

Товари NFI

Мал. 11. Відповідь на питання «Ви потребуєте товарів для сну (ковдри, подушки, постільна білизна тощо)?» у розрізі областей (N=157, у %)

Мал. 12. Відповідь на питання «Яких саме товарів для сну ви потребуєте?» (N=88, лише серед тих, хто відповів «так» на попереднє питання, у %, можливо декілька варіантів відповіді)

Відновлення житлової та соціальної інфраструктури

У цільових областях окремі громади зазнали значних руйнувань як об'єктів соціальної інфраструктури, так і житловий фонд.

Соціальна інфраструктура. Далі наведені прямі цитати інформантів з описом руйнувань об'єктів соціальної інфраструктури у їхніх громадах.

«В нашій громаді зазнали руйнування три заклади освіти. Середня школа №2 в м. Селидове, я не можу вам зараз сказати вартість робіт. Зруйнована школа в м. Українськ. Я зараз не дуже можу визначити, що саме потрібно зробити, зруйноване одне крило, але те, що школа потребує відбудови, це однозначно. Зруйнована школа в смт Цукурине. Більше всього, що, відбудова не актуальна»

(ГІ з ключовими інформантами 1, Донецька область)

«2 школи зруйновані повністю, 1 пошкоджено, 2 в окупації. 5 дитячих садочків мають великі пошкодження. БЛЛЛ Оріхівської міської ради великі пошкодження має. КЗ "Інклюзивно-ресурсний центр" Оріхівської міської ради пошкоджений. Оріхівська ДЮСШ зруйнована. КЗ Будинок дитячої творчості Оріхівської міської ради пошкоджений. Музична школа Оріхівської міської ради зруйновано. ДК Центр Дозвілля пошкоджений. Оріхівський обласний центр соціальної реабілітації дітей Запорізької обласної ради зруйнований. Оріхівський відокремлений структурний підрозділ Мелітопольського агротехнологічного університету зруйновано. Всі заклади соціальної інфраструктури потребують проведення ремонту. Оціночна вартість документів для відновлення близько 20 млн грн, вартість відновлення близько 200 млн грн»

(ГІ з ключовими інформантами 3, Запорізька область)

«Адміністративне приміщення сільської ради (с. Полтавське), всі школи, дитячі садочки, ЦНАП, лікарні всі зруйновані. На даний час немає оціночної вартості відбудови. Тільки адміністративна будівля буде коштувати близько 2 млн, а інші треба будувати з нуля»

(ГІ з ключовими інформантами 4, Запорізька область)

«У нас зруйновано водогін і його, якщо замінювати у нас на верхній частині смт Старий Салтів близько 60км саме в цьому є проблема, що це дуже коштовний проєкт, але ми виходимо з цієї ситуації залучаючи донорів»

(ГІ з ключовими інформантами 5, Харківська область)

«Пошкоджено центральний котел(ФАП), школа, сільський будинок культури. Для ремонту котла потрібен спеціаліст, який зможе сказати, який установлений наскільки він пошкоджений. Дуже зруйнована школа, відсутній дах, потрібен ремонт, зруйнований дах над спортзалом»

(ГІ з ключовими інформантами 6, Харківська область)

Думка ключових інформантів щодо доцільності відбудови соціальної інфраструктури до припинення бойових дій розділилась. Так, представники влади на Донеччині і один представник з Харківщини вважають, що варто розпочинати ремонтувати громадські об'єкти вже зараз, тоді як інформанти із Запоріжжя не бачать в цьому сенсу. Ще один інформант з Харківщини не може відповісти однозначно на це питання.

Важливим моментом для надання допомоги у відбудові об'єктів соціальної інфраструктури є розуміння вартості робіт. Зі спілкування з ключовими інформантами можна зробити висновок, що для більшості зруйнованих об'єктів не проведено експертної оцінки пошкоджень та не розроблено проектно-кошторисної документації. Це може бути одним з напрямків допомоги громадам і першим кроком до відбудови одночасно.

Житлова інфраструктура

«Постраждало 117 домогосподарств, це десь 10% житлового фонду. Серед пошкоджених приблизно 50% приватних будинків і 50% квартир»
(ГІ з ключовими інформантами 1, Донецька область)

«60% офіційно заявлені власниками і ті що внесені в реєстр, фактично 93% зруйновані або пошкоджені. Багатоповерхові - 60 будинків зруйновані або пошкоджені, більше 2700 квартир, приватні будинки - 3705»
(ГІ з ключовими інформантами 3, Запорізька область)

«800 домогосподарств знищено, це 95% від загальної кількості. Все приватний сектор»
(ГІ з ключовими інформантами 4, Запорізька область)

«У нас було зруйновано внаслідок російської агресії майже 80% житлового фонду»
(ГІ з ключовими інформантами 5, Харківська область)

«80% домоволодінь пошкоджено, 1 % зруйновано повністю. 174 квартири, які потребують ремонтів. Інші - це приватні будинки»
(ГІ з ключовими інформантами 6, Харківська область)

Дослідницький коментар: далі наведені результати опитування бенефіціарів, які мають потребу у ремонті житла (N=86).

Табл. 7. Пошкодження житла (N=86, у %)

Елемент будівлі	Без пошкоджень	Легкі пошкодження	Пошкодження середньої тяжкості	Сильні пошкодження
Фундамент	80	16	3	1
Стіни	15	29	54	2
Покрівля	25	22	38	15
Підлога	74	19	5	2

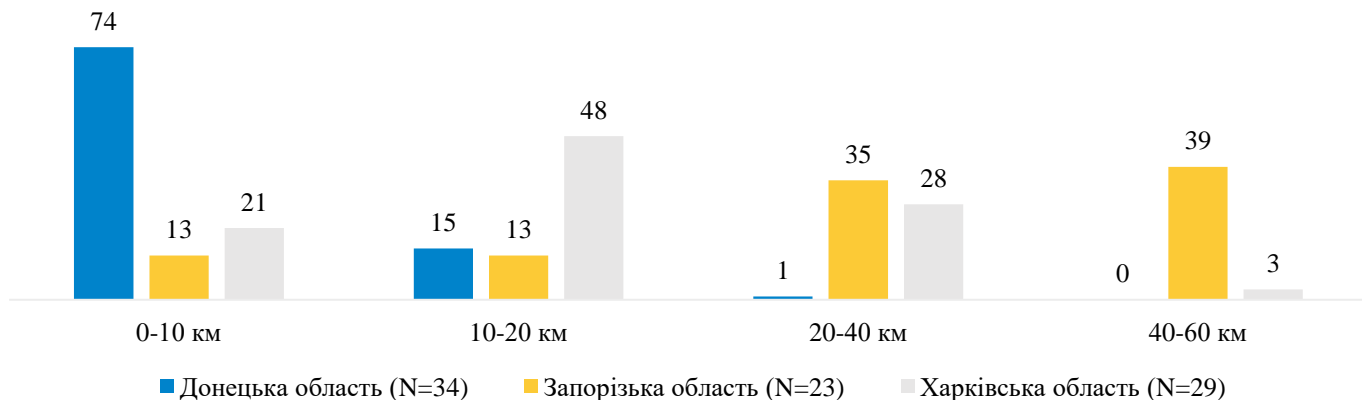
Кожен п'ятий бенефіціар (20% або 17 осіб) має пошкодження всіх елементів будівлі. У розрізі областей:

- Харківська область – 8 бенефіціарів
- Донецька область – 7 бенефіціарів
- Запорізька область – 2 бенефіціарів

35% опитаних вже зареєструвалися у програмах підтримки, які надають допомогу на ремонт житла. При цьому, для бенефіціарів із Запорізької та Харківської області пріоритетними форматами надання допомоги на ремонт є послуги – про це заявили 78% і 66%. Тоді як на Донеччині 41% виступає за грошову форму, 33% - за допомогу у вигляді послуг з ремонту, а для 26% опитаних немає суттєвої різниці яким чином буде надана ця допомога.

Найкращий доступ до ринків з товарами для будівництва і ремонту мають бенефіціари на Донеччині, що частково пояснює їх бажання отримати допомогу у грошовій формі, на відміну від мешканців Запоріжжя і Харківщини.

Мал. 13. Відповідь на питання: «Як далеко вам до найближчого ринку будівельних матеріалів/товарів?» у розрізі областей (N=86, у %)

59% бенефіціарів не знають, чи працюють у їхньому населеному пункті / громаді ремонтні компанії / бригади. Найкраще володіють ситуацією опитані з Донеччини – серед них 50% вважають, що виконавців ремонтних послуг у їх населеному пункті знайти можливо. У Запорізькій області у цьому впевнені 17%, а на Харківщині – 14%.

Доступ бенефіціарів до фінансових послуг

97% опитаних має доступ до банківського рахунку у фінансовій установі.

75% заявляє, що у громаді доступні функціонуючі банкомати з повним набором послуг, ще 17% вказує на те, що кількість функціонуючих банкоматів дуже обмежена, а 2% - говорить, що діючі банкомати є, але вони не можуть надавати свої звичайні послуги через конфлікт. Немає доступу до банкоматів 6% бенефіціарів, всі вони проживають у Запорізькій області (Гуляйпільська та Воздвижівська ТГ Пологівського району).

У розрізі областей найкращий доступ до банкоматів мають жителі Донеччини (97%) та Харківщини (87%), тоді функціонуючі банкомати з повним набором послуг у Запорізькій області доступні лише 46% бенефіціарів.

92% бенефіціарів не стикалися із проблемами доступу до коштів на своєму банківському рахунку, при цьому, статистично значущих відмінностей на рівні областей немає.